

Izložba u restauratorskoj radionici

**Završena 13 - godišnja
obnova poliptiha
sv. Martina**

Str. » 6. i 7.

RESTAURATORSKA RADIONICA Za 60. obljetnicu Zadrane počastila izložbom

Završena 13-godišnja obnova poliptiha sv. Martina

Recentnim, sveobuhvatnim konzervatorsko-restauratorskim radovima provedenim u Hrvatskom restauratorskom zavodu na izrazito oštećenom poliptihu, nastojala se umjetničkom djelu vratiti izvorna vrijednost, rekao je izaslanik ministricke kulture Miljenko Domijan

Siniša KLARICA
 Snimio: Arif SITNICA

ZADAR » U SICU-u u Zadru preksinoć je otvorena izložba u povodu završetka restauracije poliptiha sv. Martina kojeg je za katedralu sv. Stošije u Zadru krajem 15. stoljeća izradio veliki slikar talijanske renesanse Vittore Carpaccio.

Otvarajući izložbu, izaslanik ministricke kulture Miljenko Domijan istaknuo je kako je umjetnina od velike važnosti za Hrvatsku, ali i svjetsku kulturnu baštinu. Projekt je uvršten u interni plan edukativne suradnje

zadarske radionice s istaknutim stručnjacima, restauratorima iz Firence, Stefanom Scarpellijem i Giovannijem Marussichem. Naknadno im se pridružili uvaženi konzervator kemičar Carlo Lalli. Projekt konzerviranja i restauriranja poliptiha u Hrvatskom restauratorskom zavodu većim je dijelom omogućen sredstvima Ministarstva kulture RH.

Oslobađanje izvornog slikanog sloja

– Recentnim, sveobuhvatnim konzervatorsko-restauratorskim radovima provedenim u Hrvatskom restauratorskom zavodu na

Izložba otkrila vrhunac rada restauratorske radionice u Zadru

izrazito oštećenom poliptihu, nastojala se umjetničkom djelu vratiti izvorna vrijednost, rekao je Domijan.

Izložba je organizirana u sklopu proslave 60. obljet-

nice restauratorske radionice u Zadru, pa se tom prilikom Domijan zahvalio, napose Mariju Kotlaru koji je još 50-ih godina, tada pod okriljem JAZU-a, počeo djelovati u prostoru iza Pomorskog muzeja u Zadru.

Kako je rekla prva zadarska restauratorica, recentni konzervatorsko-restauratorski zahvat započeo je 2003. godine. Prioritetni cilj novog zahvata provedenog u Restauratorskom odjelu Zadar Hrvatskog restauratorskog zavoda bio je stabiliziranje drvenog nosioca, oslobađanje izvornog slikanog sloja od svih naknadno dodanih materijala te u konačnici njegova reintegracija cjelovitim retušem, čija se koncepcija temelji na što većoj slikarskoj i tehnološkoj bliskosti sa sačuvanim dijelovima originala.

Jadranka Baković je cijeli posao obavila sama u konzultacijama sa Stefanom Scarpellijem, vrhunskim poznavateljem retušerske

VELIKI SLIKAR

Poliptiha sv. Martina je za katedralu sv. Stošije u Zadru krajem 15. stoljeća izradio veliki slikar talijanske renesanse Vittore Carpaccio

tehnologije koja je direktno povezana s tradicionalnom renesansnom tehnikom slikanja, a RTG i IRR snimke pomogle su u rasvjetljavanju slikarske tehnike Vittorea Carpaccia, odnosno procesa njegova rada, od pripremnog crteža do gotovog djela. Također je dokazana prisutnost različitih vrsta patine dok je na dijelu ostalih Carpacciiovih slika starosna patina (a time i slikarevo djelo) oštećena uslijed previše revnog čišćenja i želje da djelo izgleda novo. Analize uzoraka slikanog

sloja provedene su u Opificio delle Pietre Dure u Firenzi. Rezultati istraživačkih radova potvrđuju autorovu sklonost eksperimentiranju te primjenu kombinirane slikarske tehnologije, nastale u vrijeme otkrića novih medija koji će dovesti do revolucionarnih promjena u svijetu slikarstva.

Individualan pristup svakoj slici poliptiha

Slike poliptiha pretrpjele su tijekom prošlosti velik stupanj mehaničkih oštećenja koja su se u pojedinim segmentima različito manifestirala na svakoj od njih. Na isti su način naknadne intervencije i restauratorski postupci mijenjali izvorna svojstva svih konstruktivnih dijelova slika. Takvo stanje je zahtijevalo individualan pristup svakoj slici poliptiha te prilagodbu zahvata pojedinačnom zatečenom stanju kako bi se naposljetku dobili ujednačeni rezultati nena-metljive intervencije.

S otvorenja izložbe u SICU-u

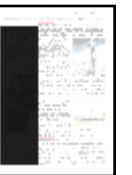

Časne fascinirane izloženim radovima

Nazočnost brojnih Zadrana ukazala kako se radi o doista velikom kulturnom događaju

Poliptih sv. Martina

Krajem 15. stoljeća zadarski kanonik i notar te ninski arhiprezbiter Martin Mladošić, jedna od istaknutijih crkvenih osoba toga doba, zaslužan i za širenje renesansne umjetnosti u gradu, naručio je izradu poliptiha za oltar sv. Martina u zadarskoj katedrali sv. Stošije od velikoga talijanskog renesansnog slikara Vittorea Carpaccia rođenog u Veneciji (oko 1460. – 1526.). Poliptih se sastoji od šest slika na drvu s prikazom pojedinačnih figura svetaca raspoređenih u dva reda.

U njegovu je donjem središnjem dijelu titular poliptiha, sv. Martin, okružen zadarskim svecima zaštitnicima, sv. Stošijom i sv. Šimunom. U gornjem dijelu poliptiha prikazani su likovi sv. Petra, sv. Pavla i sv. Jeronima. Prema zapisu iz vizitacije nadbiskupa Mate Karamana iz 1746. godine, pretpostavlja se da je na vrhu poliptiha bila i slika Bogorodice, koja je u međuvremenu izgubljena. Autorov potpis nalazi se na donjem, lijevom rubnom dijelu slike sv. Martina: (vic)TORIS (c)ARPATTII (ve)NETTI OPUS. Izrada ukrasnog okvira koji je izvorno povezivao slike poliptiha u cjelinu povjerena je domaćem majstoru Ivanu Korčulaninu.

Jadranka Baković je cijeli posao obavila sama u konzultacijama sa Stefanom Scarpellijem

To se prije svega odnosilo na uravnoteženo čišćenje slikanog sloja na kojem su se isprepletali fragmenti starih preslika, prečišćenih površina te sačuvane potamnjele starosne i umjetne patine. Iz tog se razloga zahvat izvodio isključivo mehanički, uz pomoć stereolupe. Poseban je oprez zahtijevalo detektiranje starosne patine te stanjivanje njenih diskoloriranih površinskih slojeva. Svako dodatno čišćenje izazvalo bi oštećenja završnih izvornih lazura i detalja oslika.

U prethodnom restauratorskom zahvatu pretjerano je stanjen drveni nositelj sli-

ke, koji je bio dodatno opterećen predimenzioniranom parketažom. Iz tog je razloga bila potrebna izrada novog, specifičnog poledinskog učvršćenja koji se prilagodava stanjenim slikama te konkavnim iskrivljenjima izazvanim, između ostalog, i nestručnim pokušajima mehaničkog izravnavanja iskrivljenih slika u prethodnoj intervenciji.

Poliptih sv. Martina Vittorea Carpaccia Hrvatski restauratorski zavod nominirao je u rujnu 2017. godine za Nagradu Europske unije za kulturnu baštinu / Nagradu Europe Nostre u kategoriji istraživanje.